

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชื่องานวิจัย สถานการณ์การสูบบุหรี่ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย สุรินทร์ กลัมพากร รองศาสตราจารย์
ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
รวิวรรณ วิษรางค์กุล อาจารย์
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
และสุวัฒนา เกิดม่วง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

กรณีโรงเรียนศึกษามีการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นรายงานการใช้สารเสพติดของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,656,073 คน

สรุปผลการศึกษา

- กลุ่มนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดมีสัดส่วน ร้อยละ 1.2 โดยเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนสารเสพติดที่มีการใช้มากที่สุด คือ บุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- กลุ่มที่มีการเกี่ยวข้องกับสารเสพติดมากที่สุดคือ นักเรียนชาย ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- อัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนทั้งชายและหญิงที่สูบบุหรี่มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นตามระดับการศึกษา
- กลุ่มที่กำลังบำบัดสารเสพติดหรือยาเสพติดประเภท “ยาบ้า” มีมากที่สุด
- กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด รวมถึงกลุ่มที่สงสัยว่าค้ายาเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าระดับประถมศึกษา

เด็กติดเหล้า-บุหรี่มากที่สุด

จากการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดหรือยาเสพติดมีจำนวน 67,000 คน หรือ ร้อยละ 1.2 โดยเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 47,502 คน หรือ ร้อยละ 0.8 บุหรี่ 47,005 คน หรือ ร้อยละ 0.8 ยาบ้า 559 คน หรือ ร้อยละ 0.009 และอื่นๆ เช่น กัญชา กระท่อม และสารระเหย จำนวน 1,857 คน หรือ ร้อยละ 0.03 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การเกี่ยวข้องกับสารเสพติด		
- กลุ่มผู้ไม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด / ยาเสพติด	5,738,560	98.8
- กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด / ยาเสพติด	67,000	1.2
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	47,502	0.8
บุหรี่	47,005	0.8
ยาบ้า	559	0.009
อื่นๆ เช่น กัญชา กระท่อม สารระเหย	1,857	0.03

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่สงสัยว่าค้ายา จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มสงสัยว่าค้ายา	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	103	0.003
- หญิง	9	0.0002
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	3	0.00009
- มัธยมศึกษาตอนต้น	59	0.003
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	40	0.004

เจาะลึกฐานข้อมูล สร้างปรากฏ ลด ละ เลิก

ข้อมูลที่นำจับตามองเป็นอย่างมาก และควรมีการติดตามอย่างต่อเนื่องคือ พื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดคือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ และกลุ่มเป้าหมายที่สงสัยว่าค้ายามากที่สุดคือ พื้นที่ภาคเหนือ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลการรายงานสภาพการใช้สารเสพติดในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีความถูกต้องและต่อเนื่อง
2. ควรพัฒนาเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความชัดเจน ครอบคลุมมากขึ้น โดยเพิ่มเติมประเด็นพฤติกรรม การติดสารเสพติด รวมถึงข้อเสนอแนะจากกลุ่มเยาวชนในการป้องกันยาเสพติด
3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเชิงลึกถึงสาเหตุที่นำไปสู่พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่หรือสารเสพติดประเภทอื่น โดยเจาะจงศึกษาในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ติดสารเสพติดในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการเข้าถึงยาสูบ/สารเสพติด และเป็นการดำเนินการช่วยให้นักเรียนเลิกบุหรี่/สารเสพติด

ผลิตโดย ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)
วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล 420/1 อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2354-5346 โทรสาร: 0-2354-5347 อีเมล: webmaster@trc.or.th

สถานการณ์ปัญหาการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นมีแนวโน้มที่ความรุนแรงมากขึ้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของบริษัทบุหรี่ที่มุ่งเน้นกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น สนับสนุนให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ เพื่อไปทดแทนนักสูบหน้าเก่าที่เป็นโรคเรื้อรัง

ปัจจุบัน มีเยาวชนทั่วโลกกลายเป็นนักสูบหน้าใหม่ปีละ 80,000-100,000 คน โดยเป็นนักเรียน อายุ 13-15 ปี มีสัดส่วนมากถึง ร้อยละ 10 และ 1 ใน 4 สูบบุหรี่มวนแรกเมื่ออายุต่ำกว่า 10 ปี

ประเด็นที่น่าวิตกกังวลคือ บุหรี่เป็นสิ่งเสพติดชนิดแรกของวัยรุ่น และเป็นตัวการนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดอื่นที่ร้ายแรงกว่า ที่สำคัญคือ ผู้สูบบางส่วนเปลี่ยนจากสถานะไปเป็นผู้ค้ายาเสพติดในอนาคต

จุดมุ่งหมายและวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์การสูบบุหรี่ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลทุติยภูมิจากสรุปรายงานการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตการศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 125 เขตการศึกษา หรือคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 72.6 ของเขตการศึกษาทั่วประเทศ

us. ชาย-ม.ปลาย วัยเสี่ยง “ยุ่ง” ยาเสพติด

ผลการศึกษาประเด็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พบว่า เป็นกลุ่มเยาวชนชายถึง 61,796 คน หรือ ร้อยละ 2.2 ในขณะที่เป็นเยาวชนหญิงจำนวน 5,204 คน หรือ ร้อยละ 0.2 (ดังตารางที่ 2)

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสัดส่วนการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุด จำนวน 24,306 คน หรือ ร้อยละ 3.0 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 36,323 คน หรือ ร้อยละ 2.2 และระดับประถมศึกษา จำนวน 1,727 คน หรือ ร้อยละ 0.1

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการเกี่ยวข้องกับสารเสพติดหรือยาเสพติดเพศ และระดับการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด / ยาเสพติด	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	61,796	2.2
- หญิง	5,204	0.2
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	1,727	0.1
- มัธยมศึกษาตอนต้น	36,323	2.2
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	24,306	3.0

ยิ่งเรียนสูง เด็กยิ่งสูบบุ

อัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนทั้งชายและหญิงมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นตามระดับการศึกษา โดยระดับการศึกษาที่มีอัตรามากที่สุดคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 4.8 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.24 และประถมศึกษา ร้อยละ 0.09 (ดังตารางที่ 3)

ส่วนกลุ่มนักเรียนหญิงมีสัดส่วนในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดเช่นกัน คือ ร้อยละ 0.10 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 0.09 และประถมศึกษา ร้อยละ 0.002

เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า กลุ่มนักเรียนชายมีสัดส่วนมากกว่านักเรียนหญิงถึง 33 เท่า โดยเป็นชายจำนวน 43,018 คน หรือ ร้อยละ 1.60 และเด็กหญิงจำนวน 1,310 คน หรือ ร้อยละ 0.04

เด็กชายติดบุหรี่-เด็กหญิงติดเหล้า

กลุ่มที่ยังมีการใช้สารเสพติดหรือยาเสพติด พบว่า สารเสพติดที่เยาวชนชายใช้มากที่สุดคือ บุหรี่ มีจำนวน 45,528 คน หรือ ร้อยละ 73.7 รองลงมาคือ เหล้าหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 21,835 คน หรือ ร้อยละ 35.3 ส่วนสารเสพติดที่ยังมีการเสพในสัดส่วนไม่มาก อาทิ กัญชา ยาบ้า กระท่อม สารระเหย และอื่นๆ (ดังตารางที่ 4)

สำหรับเยาวชนหญิง สารเสพติดที่ใช้มากที่สุดคือ เหล้าหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีจำนวน 3,832 คน หรือ ร้อยละ 73.6 รองลงมาคือ บุหรี่ จำนวน 1,477 คน หรือ ร้อยละ 28.4

หากพิจารณาสัดส่วนของจำนวนกลุ่มที่ใช้สารเสพติดต่างๆ พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนน้อยกว่าเพศชายอย่างมาก

บุหรี่ สารเสพติดยอดนิยม

สารเสพติดที่นักเรียนทุกระดับชั้นใช้มากที่สุดคือ บุหรี่ โดยเป็นกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 26,679 คน

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด/ยาเสพติด (กลุ่มที่ยังใช้อยู่) จำแนกตามประเภทสารเสพติด เพศ ระดับการศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด	เหล้า/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์		บุหรี่		กัญชา		ยาบ้า		กระท่อม		สารระเหย		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ														
- ชาย	21,835	35.3	45,528	73.7	757	1.2	528	0.9	524	0.8	354	0.57	97	0.2
- หญิง	3,832	73.6	1,477	28.4	65	1.2	31	0.6	29	0.6	13	0.24	18	0.4
ระดับการศึกษา														
- ประถมศึกษา	687	36.3	1,400	81.0	36	2.1	2	0.1	19	1.1	38	2.2	27	1.6
- มัธยมศึกษาตอนต้น	11,713	32.2	26,679	73.4	484	1.8	292	0.8	354	0.9	276	0.8	69	0.2
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	11,233	46.2	16,269	68.4	228	0.9	202	0.8	158	0.7	50	0.24	13	0.1

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด/ยาเสพติด (กลุ่มที่กำลังบำบัด) จำแนกตาม ประเภทสารเสพติด เพศ ระดับการศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มกำลังบำบัด	เหล้า/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์		บุหรี่		กัญชา		ยาบ้า		กระท่อม		สารระเหย		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โดยรวม	3,301	6.9	9,858	20.9	408	49.6	404	72.3	167	30.2	99	27.0	63	54.8
เพศ														
- ชาย	2,904	13.3	9,566	21.0	398	52.6	386	73.1	147	28.1	97	27.4	55	56.7
- หญิง	397	10.4	292	19.8	10	15.4	18	58.1	20	69.0	2	15.4	8	44.4

หรือ ร้อยละ 73.4 กลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 16,269 คน หรือ ร้อยละ 68.4 และกลุ่มประถมศึกษาจำนวน 1,400 คน หรือ ร้อยละ 81.0 (ดังตารางที่ 4)

นอกจากนี้ รายงานพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในประเทศที่ผ่านมา พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน และยังชี้ด้วยว่าบุหรี่มักเป็นสิ่งเสพติดชนิดแรกของกลุ่มวัยรุ่น โดยเป็นตัวการสำคัญที่นำไปสู่การเสพสิ่งเสพติดที่ร้ายแรงกว่า

ตารางที่ 3 อัตราการสูบบุหรี่จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา

เพศ	กลุ่มผู้สูบบุหรี่			ประถมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	จำนวนทั้งหมด	ผู้สูบบุหรี่	ร้อยละ	จำนวนทั้งหมด	ผู้สูบบุหรี่	ร้อยละ	จำนวนทั้งหมด	ผู้สูบบุหรี่	ร้อยละ	จำนวนทั้งหมด	ผู้สูบบุหรี่	ร้อยละ
ชาย	2,710,251	43,018	1.60	1,575,558	1,368	0.09	797,075	25,847	3.24	337,618	15,803	4.48
หญิง	2,945,822	1,310	0.04	1,584,895	32	0.002	883,107	832	0.09	477,820	446	0.10

การใช้ยาสูบของนักเรียน

ss. เขตภาคอีสาน รองแชมป์สูบบุหรี่

พื้นที่ที่มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสูบบุหรี่มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 17,607 คน รองลงมาคือ ภาคกลาง จำนวน 10,870 คน และภาคเหนือ 2,779 คน (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียนที่มีการสูบบุหรี่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาค

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน (คน)
- ภาคเหนือ	2,779
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17,607
- ภาควันตก	2,309
- ภาคตะวันออก	3,391
- ภาคกลาง	10,870
- ภาคใต้	2,366

เด็กกว่า 70 ต้องบำบัด เพราะ “ยาบ้า”

กลุ่มที่กำลังบำบัดสารเสพติดหรือยาเสพติดประเภท “ยาบ้า” มากที่สุด ร้อยละ 72.3 รองลงมาคือ กัญชา ร้อยละ 49.6 และบุหรี่ ร้อยละ 20.9 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายที่ใช้สารเสพติดมีสัดส่วนการได้รับการบำบัดมากกว่าเพศหญิงในทุกประเภทของยาเสพติด ยกเว้นกระท่อม (ดังตารางที่ 6)

แต่หากพิจารณาตามสัดส่วนกลุ่มที่ยังมีการใช้สารเสพติดและได้รับการบำบัด พบว่า กลุ่มที่ติดบุหรี่มีจำนวนผู้เสพมากที่สุด จำนวน 47,005 คน แต่ได้รับการบำบัดเพียง 9,858 คน หรือ ร้อยละ 20.3 เท่านั้น

สงสัยว่า “ค้ายา” บิดังแต่ ม. ปลาย-เด็กประถม

จากการศึกษา กลุ่มที่สงสัยว่ามีการค้ายา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นชาย จำนวน 103 คน หรือ ร้อยละ 0.003 และหญิง จำนวน 9 คน หรือ ร้อยละ 0.0002

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบข้อมูลที่น่าเป็นห่วงคือ มีนักเรียนที่สงสัยว่ามีการค้ายาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด จำนวน 59 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน (ดังตารางที่ 7)